

Крижко В.В.,
професор,
ректор Бердянського державного
педагогічного університету

ЛЮДИНА УСПІХУ ТА ПЕРЕМОГИ (до ювілею Зарви Вікторії Анатоліївни)

У лютому 2009 року директор Інституту філології Бердянського державного педагогічного університету Зарва Вікторія Анатоліївна відзначає свій ювілей.

Доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри української та зарубіжної літератури, член спеціалізованої ради із захисту докторських дисертацій Д 26.001.39 Київського національного університету імені Тараса Шевченка, автор понад 130 наукових праць, серед яких 2 монографії (“Творчість М. С. Лєскова і Україна” (1990 р.) і “Дискурс Просвітництва в російській та українській прозі 60–80-х рр. ХІХ ст.” (2005 р.), 10 навчальних посібників, рекомендованих МОН України для студентів вищих навчальних закладів, 123 статей, надрукованих у фахових виданнях та енциклопедіях, Вікторія Зарва ґрунтовно вивчила на основі архівних матеріалів творчість М. Лєскова в аспекті російсько-українських літературних зв’язків, у дослідження прози російських та українських письменників другої половини ХІХ століття крізь призму просвітницьких тенденцій, специфіки просвітницького роману виховання в російській та українській прозі 60–80-х років ХІХ століття.

Свій трудовий шлях Вікторія Анатоліївна розпочала у 1977 році після закінчення філологічного факультету Донецького державного університету як учитель російської мови та літератури середньої школи № 1 м. Бердянська. До Бердянського державного педагогічного інституту ім. П. Д. Осипенко прийшла працювати у 1978 році, де зробила блискучу кар’єру від асистента кафедри до директора структурного підрозділу університету.

Навчання в аспірантурі Інституту літератури України ім. Т. Г. Шевченка Національної академії наук під керівництвом член-кореспондента Академії наук України, доктора філологічних наук, професора Ніни Крутікової зумовило спектр наукових зацікавлень, напрям пошуків: упродовж багатьох років Вікторія Зарва плідно займається вивченням російсько-українських літературних зв’язків, зокрема дослідженням творчості М. Чернишевського, М. Лєскова, Л. Толстого, Ф. Достоєвського, І. Тургєнєва, І. Гончарова, А. Чехова, Панаса Мирного, І. Нечуя-Левицького, Б. Грінченка, І. Франка та інших.

Вікторія Анатоліївна стояла біля витоків створення у 2007 році Інституту філології БДПУ, який вона нині очолює, була організатором щорічних міжнародних конференцій, що проводилися на базі університету: “Гендерна влада: літературні та культурні стратегії” (2003 р.), “Актуальні проблеми слов’янської філології: Лінгвістика і літературознавство” (2004, 2005 рр.), “Актуальні проблеми сучасної компаративістики” (2006 р.), “Масова література: від давнини до сучасності” (2007 р.), “Література для дітей і про дітей: історія, сучасність, перспективи” (2008 р.).

З ініціативи та активної участі в БДПУ з 1995 року видається міжвузівський збірник наукових статей “Актуальні проблеми слов’янської філології: Лінгвістика і літературознавство”, який внесено до переліку наукових видань ВАК України

(Бюлетень ВАКУ. – 2000. – № 2. – С. 74). Багато років В. Зарва виконувала обов'язки заступника відповідального редактора, а з 2006 р. – відповідального редактора цього солідного видання. Паралельно з цим Вікторія Анатоліївна є відповідальним редактором фахового міжвузівського збірника наукових статей “Актуальні проблеми іноземної філології: Лінгвістика і літературознавство” (Бюлетень ВАКУ. – 2008. – № 8. – С. 21), започаткованого разом із Запорізьким національним університетом.

Завдяки наполегливості, визнанню колег у науковому світі, вмінню приймати відповідальні рішення Вікторії Зарві вдалося підготувати пакет документів, переконати членів Вченої ради Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України (директор – академік Микола Жулинський) у необхідності створення разом з ними на базі БДПУ Науково-дослідного інституту слов'янознавства та компаративістики. Після відкриття у квітні 2007 р. його очолила кандидат філологічних наук, доцент Елліна Циховська, нині – докторант Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

На кафедрі української та зарубіжної літератури, яку багато років очолює В. Зарва, працює польський науково-просвітницький центр, створений за підтримки міського українсько-польського товариства “Відродження” (голова правління – кандидат філологічних наук, доцент Олексій Сухомлинов, у минулому – дипломник Вікторії Анатоліївни). Завдяки роботі цього центру студенти БДПУ мають можливість вдосконалювати знання з польської мови, літератури та культури в Літніх школах під час стажувань в університетах Любліна, Жешува, Кракова, Варшави, Ольштина (Польща), обирати теми наукових досліджень з українсько-польських літературних зв'язків.

Заслугою Вікторії Анатоліївни є високий відсоток викладачів, котрі успішно захистили кандидатські дисертації. Професорська ерудиція, лідерські якості, широкий науковий світогляд сприяють розвитку не одного покоління науковців, серед яких – викладачі Інституту філології Бердянського державного педагогічного університету Ірина Співак, Галина Школа, Світлана Корнієнко, Ірина Шиманович, Інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка (Ігор Корольов), прес-аташе Посольства України в Республіці Болгарія (Віталій Пейчев), докторанти Інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка (Ольга Харлан, Елліна Циховська), Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова (Валентина Школа), Харківського національного педагогічного університету ім. Г. С. Сковороди (Ольга Новик), Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка (Софія Філоненко). Тільки за останні два роки за її сприяння і підтримки 14 молодих науковців вступили до аспірантур вищих навчальних закладів Києва, Луцька, Тернополя, Запоріжжя, Бердянська.

Широта поглядів В. Зарви, демократизм, уміння відстоювати власну позицію дають можливість професійно, науково й творчо зростати молодим талановитим співробітникам і студентам Інституту філології БДПУ, серед яких – кандидати філологічних наук Софія Філоненко, Ольга Новик, Юлія Мельнікова, Марина Богданова, старші викладачі кафедри Ганна Александрова, Роман Костромицький, аспіранти Марта Варикаша, Світлана Журавльова, Анастасія Топуз, Ганна Табакова, Вікторія Коркішко, Ольга Боговін, Катерина Комісаренко, Богдана Салюк, Інна Баранова, Ірина Школа, Наталія Герман та інші.

Завдяки дбайливому керівництву Вікторії Анатоліївни змінилися на краще не тільки долі багатьох людей, а й значно зріс статус Інституту філології БДПУ. З 2007 року функціонує аспірантура зі спеціальності 10.01.05 – порівняльне літературознавство. Сьогодні тут навчається 8 аспірантів, які проводять фундаментальні дослідження у галузі літературної компаративістики. Роботою п'ятох з них успішно керує В. Зарва.

До значних перемог, якими пишається весь колектив університету, можна також віднести випуски науково-теоретичного журналу Національної академії наук України “Слово і Час” (2008. – № 2), повністю сформованого працівниками викладачів кафедри української та зарубіжної літератури, та Всеукраїнської газети для вчителів “Українська мова та література” (2008. – № 22–24), де надруковано статті виключно викладачів Інституту філології БДПУ. Плідною та перспективною виявилась ця ідея В. Зарви, яку також втілюють учені інших вищих навчальних закладів України.

Уперше в історії Бердянського державного педагогічного університету в квітні 2008 року саме в Інституті філології БДПУ В. Зарвою ініційовано проведення Міжнародної Інтернет-конференції “Українська література і загальнослов'янський контекст”, в роботі якої взяли участь понад 80 науковців з України, Польщі, Білорусі, Росії та інших країн.

Здається, що перерахованого достатньо було б для декількох біографій, проте талановитий викладач, професор Вікторія Зарва не зупиняється на досягнутому, працюючи над підвищенням власного професійного і наукового рівня. Своїм багатим досвідом вона охоче ділиться з колегами і студентами. Її лекції не тільки дають ґрунтовні знання, а й відзначаються атмосферою наукового пошуку, дискусії, творчістю.

За вагомих особистий внесок у розвиток вищої школи, підготовку висококваліфікованих спеціалістів, плідну науково-педагогічну діяльність та багаторічну сумлінну працю, успіхи у науково-педагогічній та виховній роботі Вікторія Зарва нагороджена почесною грамотою Міністерства освіти і науки України (2004 р.), знаком “Відмінник освіти України” (2005 р.), отримала подяку від управління освіти і науки Запорізької облдержадміністрації (2006 р.) і Почесну грамоту Кабінету Міністрів України (2008 р.).

Невичерпна енергія душі, виняткова працьовитість, невтомність, цілеспрямованість, готовність реалізувати себе в житті, допомогти іншим, чуйність та інтуїція – головні риси неординарної особистості, вишуканої жінки Вікторії Анатоліївни Зарви, яка завжди у творчому пошуку. І не випадково її ідеалом є герої-праведники, які “пломеніють бажанням добра” (М. Гоголь) і сповідують релігію добрих справ, як і сама Вікторія Зарва.